

No 7605

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ
ΑΝΘΡΩΠΟΥ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

Υπόθεση ΟΞΕ ΚΑΙ ΛΟΙΠΟΙ κατά Ελλάδα

(Προσφυγή υπ'αρ. 1571/08)

Απόφαση

Στρασβούργο, 28 Οκτωβρίου 2010

Η απόφαση αυτή θα γίνει οριστική υπό τους όρους που ορίζονται στο άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης. Μπορεί να επέλθουν μερικές αλλαγές στην μορφή.

No 7605

Στην υπόθεση **ΟΙΣΕ** και λοιποί κατά της Ελλάδος,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (πρώτο τμήμα), αφού συνεδρίασε σε Τμήμα με την ακόλουθη σύνθεση :

Nina Vajic, *Πρόεδρο*,
Χρήστο Ροζάκη,
Anatoly Kovler,
Elisabeth Steiner,
Khanlar Hajiyev,
Giorgio Malinverni,
Γεώργιο Νικολάου, *Δικαστές*,
Και Søren Nielsen, *Γραμματέα Τμήματος*,

Αφού διασκέφθηκε σε Συμβούλιο στις 7 Οκτωβρίου 2010,

Εξέδωσε την ακόλουθη απόφαση, που υιοθετήθηκε την ημερομηνία αυτή :

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση προέκυψε μετά από προσφυγή (αρ. 1571/08) κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας, τρεις υπήκοοι της οποίας, οι κα **ΟΙΣΕ**, **ΟΙΣΕ** και κος **ΡΕΪ** («οι προσφεύγοντες»), προσέφυγαν στο Δικαστήριο στις 19 Δεκεμβρίου 2007 σύμφωνα με το άρθρο 34 της Σύμβασης Προστασίας των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («Η Σύμβαση»).

2. Οι προσφεύγοντες εκπροσωπούνται από τον κο Β. Φαλαγγαράκη, Δικηγόρο Αθηνών. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπήθηκε από τους εκπροσώπους του Οργάνου της, τον κο Κ.Γεωργιάδη Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, και την κα Μ. Γερμάνη, Δικαστική Αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Συγκεκριμένα, οι προσφεύγοντες επικαλούνται παραβίαση του δικαιώματός τους για πρόσβαση σε δικαστήριο το οποίο κατοχυρώνεται από το άρθρο 6 §1 της Σύμβασης.

4. Στις 3 Σεπτεμβρίου 2009, η Πρόεδρος του Πρώτου Τμήματος αποφάσισε να κοινοποιήσει στην Κυβέρνηση την αιτίαση που

No 7605

αντλείται από το συνδυασμό των άρθρων 6 §1 (πρόσβαση σε Δικαστήριο) και 14 της Σύμβασης. Σύμφωνα με το άρθρο 29 §1 της Σύμβασης, αποφασίστηκε επίσης ότι το Τμήμα θα αποφανθεί συγχρόνως επί του παραδεκτού και επί της ουσίας.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

I. ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

5. Οι προσφεύγοντες γεννήθηκαν αντίστοιχα το 1930, 1962 και 1967 και είναι κάτοικοι Αθηνών.

6. Με κοινή υπουργική απόφαση της 2ας Ιουλίου 1996 των Υπουργών Οικονομικών και Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, το Κράτος προέβη στην απαλλοτρίωση οικοπέδου επιφάνειας 34.682 τ.μ. του Δήμου Μαγούλας, για την κατασκευή συνδετικής οδού αυτοκινητοδρόμου. Η απαλλοτριούμενη έκταση περιλάμβανε ένα οικόπεδο έκτασης 4.586 τ.μ. ιδιοκτησίας των προσφευγόντων. Σύμφωνα με τους προσφεύγοντες, το οικόπεδό τους βρισκόταν σε μια συνοικία σε πλήρη ανάπτυξη, αφού βρισκόταν αφενός σε ένα σημαντικό οδικό άξονα κοντά στις βιομηχανικές ζώνες, σε ένα νοσοκομείο και στην πόλη, και αφετέρου, ήταν οικοδομήσιμο και εξυπηρετούνταν από τις δημόσιες συγκοινωνίες.

7. Στις 12 Φεβρουαρίου 1997, το Δημόσιο κατέθεσε ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών αίτηση για τον καθορισμό της προσωρινής τιμής μονάδας αποζημίωσης για την απαλλοτρίωση της εν λόγω έκτασης, η οποία περιλάμβανε και το οικόπεδο των προσφευγόντων.

8. Με απόφαση της 19^{ης} Ιουνίου 1997, το Πολυμελές Πρωτοδικείο όρισε την προσωρινή τιμή μονάδας αποζημίωσης για την απαλλοτρίωση για ορισμένα οικόπεδα –εκ των οποίων και αυτό των προσφευγόντων- σε 40.000 δραχμές το τετραγωνικό μέτρο (117,40 €).

9. Στις 31 Ιουλίου 1997, δηλαδή μέσα στην εξάμηνη προθεσμία που προβλέπεται από το Διάταγμα 797/1971, περί αποζημιώσεων, οι προσφεύγοντες προσέφυγαν στο Εφετείο με αίτηση για να καθοριστεί η οριστική τιμή μονάδας αποζημίωσης την οποία αυτή εκτιμούσαν σε 80.000 δρχ. το τετραγωνικό μέτρο (234,80 €).

10. Στις 26 Φεβρουαρίου 1998, το Δημόσιο κατέθεσε από πλευράς του παρόμοια αίτηση.

No 7605

11. Ενώ η προαναφερθείσα εξάμηνη προθεσμία έληγε στις 19 Δεκεμβρίου 1997, το Εφετείο έκανε δεκτή την αίτηση του Δημοσίου με την αιτιολογία ότι η προθεσμία άσκησης της αίτησης είχε ανασταλεί υπέρ του Δημοσίου κατά την περίοδο των δικαστικών διακοπών, δηλαδή μεταξύ της 1^{ης} Ιουλίου και της 15^{ης} Σεπτεμβρίου της χρονιάς (άρθρο 11 §2 του Κώδικα περί Δικών του Δημοσίου).

12. Κατά την συζήτηση της υπόθεσης και προς επίρρωση των ισχυρισμών τους, οι προσφεύγοντες βασίστηκαν στην μαρτυρία εμπειρογνώμονα και σε δύο αποφάσεις του Εφετείου Αθηνών, που εκδόθηκαν σε παρόμοιες υποθέσεις και που ήταν ευνοϊκές γι αυτός.

13. Το Εφετείο βασίστηκε σε μία έκθεση εκτίμησης που συνέταξε το Κτηματολόγιο Δυτικής Αττικής, σε μια απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών που όριζε την προσωρινή τιμή μονάδας αποζημίωσης για την απαλλοτρίωση οικοπέδων της ίδιας περιοχής με αυτή του επίδικου οικοπέδου, καθώς και σε ορισμένες αποφάσεις του Εφετείου Αθηνών.

14. Με απόφαση της 30^{ης} Δεκεμβρίου 1998, το Εφετείο έκρινε παραδεκτή την αίτηση του Δημοσίου και την εξέτασε όπως και αυτή των προσφευγόντων. Όρισε την οριστική τιμή μονάδας αποζημίωσης για την απαλλοτρίωση σε 32.000 δρχ. το τετραγωνικό μέτρο (93,91 €).

15. Στις 10 Ιουνίου 1999, οι προσφεύγοντες άσκησαν αναίρεση. Καταλόγιζαν στο Εφετείο ότι δεν κήρυξε την αίτηση του Δημοσίου απαράδεκτη ως εκπρόθεσμη, αφού κατατέθηκε στις 26 Φεβρουαρίου 1996, δηλαδή 8 μήνες και 7 ημέρες μετά την δημοσίευση της απόφασης του Πολυμελούς Πρωτοδικείου.

16. Με απόφαση της 16^{ης} Μαΐου 2007, ο Άρειος Πάγος απέρριψε την αναίρεση με το ακόλουθο σκεπτικό :

«Η αναστολή της προθεσμίας υπέρ του Δημοσίου, στον βαθμό που δεν εισάγει ευνοϊκή μεταχείριση υπέρ του Δημοσίου, αλλά εφαρμόζεται επίσης στους ιδιώτες των οποίων τα ακίνητα απαλλοτριώθηκαν, δεν αποτελεί αδικαιολόγητη δικονομική διάκριση κατά των ιδιωτών και επομένως δεν είναι αντίθετη στα άρθρα 4 §1 του Συντάγματος και 6 §1 της Σύμβασης (...).

Ο λόγος αναίρεσης πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος αφού από τα έγγραφα προκύπτει (...) ότι η απόφαση υπ'αρ. 120/1997 του Πολυμελούς Πρωτοδικείου εκδόθηκε στις 19 Ιουνίου 1997 και η αίτηση για καθορισμό της οριστικής τιμής

No 7605

μονάδας αποζημίωσης κατατέθηκε στην Γραμματεία στις 26 Φεβρουαρίου 1998, δηλαδή οκτώ μήνες και επτά ημέρες αργότερα. Εντούτοις, από την 1^η Ιουλίου ως τις 15 Σεπτεμβρίου 1997, μεσολάβησαν οι δικαστικές διακοπές, περίοδος κατά την οποία η εξάμηνη προθεσμία αναστάλη. Επομένως, αφού αφαιρεθεί η περίοδος αυτή, η προθεσμία γίνεται πέντε μηνών και είκοσι ημερών, δηλαδή κατώτερη των έξι μηνών. Το εφετείο επομένως σωστά δέχτηκε ότι η αίτηση του Δημοσίου ασκήθηκε εμπρόθεσμα».

II. ΤΟ ΟΙΚΕΙΟ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ

17. Σύμφωνα με το άρθρο 19 §2 του Διατάγματος 797/1971 περί απαλλοτριώσεων, η εξάμηνη προθεσμία για την άσκηση αίτησης καθορισμού οριστικής τιμής αποζημίωσης για απαλλοτρίωση αρχίζει να τρέχει από την δημοσίευση της απόφασης του Πολυμελούς Πρωτοδικείου που ορίζει την προσωρινή τιμή μονάδας αποζημίωσης. Εάν κατά το διάστημα αυτό δεν ασκηθεί καμία αίτηση, η αποζημίωση που ορίζεται προσωρινά γίνεται οριστική (άρθρο 19 §6 του Διατάγματος).

18. Το άρθρο 11§2 του Κώδικα περί Δικών του Δημοσίου, προβλέπει ότι η προθεσμία αυτή αναστέλλεται ως προς το Δημόσιό κατά την περίοδο των δικαστικών διακοπών, δηλαδή από την 1^η Ιουλίου έως 15 Σεπτεμβρίου κάθε έτους. Οι προθεσμίες που έχουν αρχίσει να τρέχουν αναστέλλονται επίσης.

19. Για μεγάλο χρονικό διάστημα, τα εθνικά δικαστήρια εφαρμόζαν την διάταξη αυτή σταθερά υπέρ του Δημοσίου. Οι προσφεύγοντες, αναφέρουν ενδεικτικά, τις αποφάσεις 792/1990, 1386/1994, 62/1995, 4743/1997, 3031/1998, 849/1999, 41/2000, 2171/2000 και 2150/2001 του Συμβουλίου της Επικρατείας. Με δύο αποφάσεις του, η Ολομέλεια του ίδιου Δικαστηρίου, έκρινε ότι η αναστολή της προθεσμίας δεν αποτελούσε αδικαιολόγητη διάκριση εις βάρος των ιδιωτών και ήταν δικαιολογημένη λόγω ιδιαίτερων λόγων που αφορούν την οργάνωση του Δημοσίου.

20. Με την απόφαση υπ'αρ. 12/2002, της 18^{ης} Απριλίου 2002, η Ολομέλεια του Αρείου Πάγου, δέχτηκε ότι η αναστολή των προθεσμιών υπέρ του δημοσίου κατά τις δικαστικές διακοπές, που προβλέπεται από το άρθρο 11, εισήγαγε ευνοϊκή μεταχείριση αντίθετη προς τα άρθρα 4 §1 του Συντάγματος και 6 §1 της Σύμβασης. Για να θεραπευτεί η διάκριση αυτή, θα έπρεπε το μέτρο αυτό να επεκταθεί υπέρ των ιδιωτών που είναι διάδικοι σε δικαστική διαδικασία κατά του Δημοσίου. Ο Άρειος Πάγος επιβεβαίωσε την προσβληθείσα απόφαση του Εφετείου που έκρινε ότι η αναστολή της

No 7605

προθεσμίας εφαρμοζόταν υπέρ των ιδιωτών. Η απόφαση αυτή εκδόθηκε μετά την απόφαση του Δικαστηρίου επί της υπόθεσης *Πλατάκου κατά Ελλάδας*, αρ. 38460/97, ECHR 2001-I, προκειμένου να συμμορφωθεί ως προς το θέμα αυτό, η ελληνική νομοθεσία προς την Σύμβαση.

21. Το Συμβούλιο της Επικρατείας υιοθέτησε την ίδια προσέγγιση στην απόφασή του υπ'αρ. 1781/2006, της 14^{ης} Ιουνίου 2006.

22. Το άρθρο 12 του νόμου 3514/2006, που τροποποιεί τον Οργανισμό των Δικαστηρίων και τις δικαστικές διακοπές στις δίκες στις οποίες το Δημόσιο είναι διάδικος, τροποποίησε το προαναφερθέν άρθρο 11. Το άρθρο 12 ορίζει ότι, κατά την περίοδο των δικαστικών διακοπών, καμία προθεσμία δεν τρέχει κατά του Δημοσίου ή κατά των άλλων αντιδίκων και ότι κάθε προθεσμία που είχε αρχίσει να τρέχει πριν τις διακοπές, καθώς και η εξέταση των μαρτύρων αναστέλλεται.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

I. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 §1 ΣΕ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 14 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

23. Οι προσφεύγοντες παραπονούνται ότι το Εφετείο εφάρμοσε μια ειδική διάταξη που προσέδιδε στο Δημόσιο ένα προνόμιο σε θέματα προθεσμίας για την άσκηση αίτησης ορισμού οριστικής τιμής μονάδας αποζημίωσης επί απαλλοτρίωσης. Επικαλούνται παραβίαση της αρχής της ισότητας των όπλων, την οποία εγγυάται το άρθρο 6 §1, σε συνδυασμό με το άρθρο 14 της Σύμβασης.

24. Τα άρθρα 6 §1 και 14 είναι διατυπωμένα ως εξής :

Άρθρο 6 §1

«Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή δικαίως, δημοσία και εντός λογικής προθεσμίας υπό ανεξαρτήτου και αμερολήπτου δικαστηρίου, νομίμως λειτουργούντος, το οποίον θα αποφασίση είτε επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως, είτε επί του βασιμίου πάσης εναντίον του κατηγορίας ποινικής φύσεως.»

Άρθρο 14

«Η χρήσις των αναγνωριζομένων εν τη παρούση Συμβάσει δικαιωμάτων και ελευθεριών δέον να εξασφαλισθή ασχέτως διακρίσεως φύλλου, φυλής, χρώματος, γλώσσης, θρησκείας, πολιτικών ή

No 7605

άλλων πεποιθήσεων, εθνικής ή κοινωνικής προελεύσεως, συμμετοχής εις εθνικὴν μειονότητα, περιουσίας, γεννήσεως ή άλλης καταστάσεως.»

A. Επί του παραδεκτού

25. Κατά πρώτον, η Κυβέρνηση επικαλείται την μη εξάντληση των εθνικών ενδίκων μέσων. Υπογραμμίζει ότι στην αίτηση αναίρεσής τους οι προσφεύγοντες δεν επικαλούνται καμμία παραβίαση των δικαιωμάτων που προκύπτουν από την Σύμβαση, ιδίως του δικαιώματός τους σε δίκαιη δίκη.

26. Οι προσφεύγοντες υπογραμμίζουν ότι επικαλέστηκαν στην ουσία του στην αναίρεσή τους την προσβολή του δικαιώματός τους σε δίκαιη δίκη.

27. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ο κανόνας της εξάντλησης των εθνικών ενδίκων μέσων πρέπει να εφαρμόζεται με μια ορισμένη ελαστικότητα και χωρίς υπερβολικό φορμαλισμό, αλλά δεν απαιτεί μόνο την προσφυγή στα αρμόδια εθνικά δικαστήρια και την άσκηση ενδίκων μέσων με σκοπό να προσβληθεί η ήδη εκδοθείσα επίδικη απόφαση που υποτίθεται ότι παραβιάζει δικαίωμα που καθιερώνεται με την Σύμβαση. Υποχρεώνει επίσης, καταρχήν, τον ενδιαφερόμενο να εγείρει ενώπιον των ίδιων Δικαστηρίων, τουλάχιστον επί της ουσίας και με τους τύπους και τις προθεσμίες που επιτάσσει το εθνικό δίκαιο, τις αιτιάσεις που πρόκειται να διατυπώσει στην συνέχεια σε διεθνές επίπεδο (βλ. μεταξύ άλλων, *Fressoz et Roire c. France* [GC], αρ. 29183/95, § 37, CEDH 1999-I, *Azinas c. Chypre* [GC], αρ. 56679/00, §38, CEDH 2004-III).

28. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι, στην αίτηση αναίρεσής τους, οι προσφεύγοντες καταλόγιζαν στην προσβαλλόμενη απόφαση ότι δεν είχε κηρύξει απαράδεκτη την αίτηση του Δημοσίου ως εκπρόθεσμη, αφού κατατέθηκε μετά από προθεσμία οκτώ μηνών και επτά ημερών ενώ η προθεσμία αυτή έπρεπε να είναι έξι μηνών, σύμφωνα με το άρθρο 19 του Διατάγματος 797/1971. Εξάλλου, για να απορρίψει την αναίρεση, ο Άρειος Πάγος βασίστηκε στα άρθρα 4 §1 (ισότητα απέναντι στο νόμο) του Συντάγματος και 6§1 της Σύμβασης.

29. Με τον τρόπο αυτό, οι προσφεύγοντες επέστησαν την προσοχή του Ανωτάτου Δικαστηρίου στις επιταγές των αρχών της πρόσβασης σε δικαστήριο και της μη-διάκρισης που αντικατοπτρίζονται επίσης στην Σύμβαση. Χωρίς να στηρίζονται με ρητές αναφορές στην Σύμβαση,

No 7605

αντλήσανε από το εθνικό δίκαιο επιχειρήματα που ισοδυναμούσαν επί της ουσίας με καταγγελία των δικαιωμάτων που εγγυώνται τα άρθρα 6 και 14. Έδωσαν την δυνατότητα στον Άρειο Πάγο να αποφύγει ή να επανορθώσει τις επικαλούμενες παραβιάσεις, σύμφωνα με τον σκοπό του άρθρου 35 §1.

30. Επομένως, θα πρέπει να απορριφθεί η ένσταση.

31. Το Δικαστήριο διαπιστώνει επίσης, ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη υπό την έννοια του άρθρου 35 §3 της Σύμβασης. Σημειώνει επίσης ότι δεν αντίκειται σε κανέναν άλλο λόγο απαραδέκτου. Θα πρέπει λοιπόν να κηρυχτεί παραδεκτή.

B. Επί της ουσίας

32. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι δεν υπήρξε παραβίαση των άρθρων 6§1 και 14 της Σύμβασης αφού το άρθρο 11 του Κώδικα περί Δικών του Δημοσίου θα είχε εφαρμοστεί επίσης υπέρ των προσφευγόντων αν είχαν ασκήσει αίτηση την ίδια ημερομηνία με το Δημόσιο. Οι προσφεύγοντες είχαν πρόσβαση σε δικαστήριο για να καθοριστεί η οριστική τιμή μονάδας αποζημίωσης και η αίτησή τους εξετάστηκε συγχρόνως με την αίτηση του Δημοσίου.

33. Οι προσφεύγοντες ανταπαντούν ότι όταν το Εφετείο αποφάσισε, η πάγια νομολογία ήταν ότι οι επίδικες διατάξεις, που αναγνώριζαν προνόμιο υπέρ του Δημοσίου, δεν ήταν αντίθετες στο Σύνταγμα ή στην Σύμβαση. Η νομολογία ήταν εχθρική όσον αφορά το να επεκταθεί το προνόμιο αυτό και στους ιδιώτες. Κατά τους προσφεύγοντες, το πιο κατάλληλο μέτρο για να αποκατασταθούν οι όροι ισότητας απέναντι στο νόμο θα ήταν όχι το να αναγνωριστεί το προνόμιο αυτό και στους ιδιώτες, αλλά το να καταργηθεί ολοκληρωτικά το μέτρο αυτό. Υποστηρίζουν επίσης, ότι το άρθρο 12 του Νόμου 3514/2006 δεν μπορούσε να εφαρμοστεί στην υπό κρίση περίπτωση αφού δεν είχε αναδρομική ισχύ.

34. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι στην υπόθεση *Πλατάκου κατά Ελλάδας* (προαναφερθείσα, §48), συμπέρανε ότι είχε παραβιαστεί η ισότητα των όπλων λόγω της αναστολής κάθε δικαστικής προθεσμίας υπέρ του Δημοσίου κατά την περίοδο των δικαστικών διακοπών. Το Δικαστήριο παρατήρησε ότι, αν η προσφεύγουσα μπόρεσε να επωφεληθεί και η ίδια της αναστολής αυτής, η αίτησή της με την οποία ζητούσε να πετύχει τον ορισμό οριστικής τιμής μονάδας αποζημίωσης δεν θα έπρεπε να θεωρηθεί ότι είχε κατατεθεί εκπρόθεσμα. Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο έκρινε ότι η

No 7605

προσφεύγουσα είχε τεθεί σε καθαρά μειονεκτική θέση έναντι του Δημοσίου.

35. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι ο Άρειος Πάγος, για να συμμορφωθεί προς την απόφαση *Πλατάκου*, εξέδωσε την απόφαση 12/2002, με την οποία θεωρούσε ότι το προνόμιο που θεσπιζόταν με το άρθρο 11 §2 του Κώδικα περί Δικών του Δημοσίου, ήταν αντίθετο με το άρθρο 14§1 του Συντάγματος και με το άρθρο 6§1 της Σύμβασης. Η ίδια θέση υιοθετήθηκε, όσον αφορά το ίδιο άρθρο, από το Συμβούλιο της Επικρατείας στην υπ'αρ. 1781/2006 απόφασή του.

36. Στην συνέχεια, το 2006, ο Έλληνας νομοθέτης υιοθέτησε το Νόμο 3514/2006, του οποίου το άρθρο 12 ορίζει ότι, κατά την περίοδο των δικαστικών διακοπών, δεν τρέχει καμμία προθεσμία κατά του Δημοσίου ή κατά των άλλων αντιδίκων και ότι κάθε προθεσμία που είχε αρχίσει να τρέχει πριν τις διακοπές, καθώς και η εξέταση μαρτύρων, αναστέλλεται.

37. Στην υπό κρίση υπόθεση, οι προσφεύγοντες προσέφυγαν στο Εφετείο στις 31 Ιουλίου 1997, δηλαδή μέσα στην εξάμηνη προθεσμία που προβλέπεται από το άρθρο 19 του διατάγματος 797/1971. Από την πλευρά του το Δημόσιο κατέθεσε παρόμοια αίτηση στις 26 Φεβρουαρίου 1998, ενώ η προαναφερθείσα εξάμηνη προθεσμία είχε λήξει στις 19 Δεκεμβρίου 1997. Το Εφετείο έκανε δεκτή την αίτηση του Δημοσίου με την αιτιολογία ότι η προθεσμία άσκησης της αίτησης είχε ανασταλεί υπέρ του Δημοσίου κατά την διάρκεια των δικαστικών διακοπών.

38. Το Δικαστήριο λαμβάνει υπόψη του ότι κατά την εποχή που το Εφετείο αποφάσισε, το 1998, η νομολογία των εθνικών δικαστηρίων θεωρούσε ότι η αναστολή της προθεσμίας αποτελούσε προνόμιο υπέρ μόνου του Δημοσίου. Η απόφαση του Αρείου Πάγου εκδόθηκε στις 16 Μαΐου 2007, επομένως μετά την στροφή της νομολογίας, για να συμμορφωθεί με την προαναφερθείσα απόφαση *Πλατάκου* και τη νομοθετική μεταρρύθμιση του 2006. Ο Άρειος Πάγος έκρινε ότι δεν υπήρχε ευνοϊκή μεταχείριση υπέρ του Δημοσίου και επομένως δεν υπήρχε αδικαιολόγητη δικονομική μεταχείριση, αφού η αναστολή της προθεσμίας εφαρμοζόταν και στους ιδιώτες.

39. Το Δικαστήριο δεν μπορεί παρά να σημειώσει ότι η εξέταση από πλευράς Αρείου Πάγου έπρεπε να γίνει σε κατάσταση που ανέτρεχε στο 1998 και σε απόφαση του Εφετείου το οποίο είχε αποφανθεί με βάση το

No 7605

ισχύον δίκαιο την εποχή εκείνη και που ήταν λιγότερο ευνοϊκό για τους προσφεύγοντες, αφού τους τοποθετούσε σε καθαρά μειονεκτική θέση έναντι του Δημοσίου. Διακηρύσσοντας ότι η αναστολή της προθεσμίας που προβλεπόταν από το άρθρο 11 §2 αφορούσε επίσης τους ιδιώτες των οποίων τα ακίνητα είχαν απαλλοτριωθεί, ο Άρειος Πάγος διαπίστωσε απλώς το δίκαιο που ίσχυε κατά την απόφασή του, αλλά δεν έβγαλε συμπεράσματα όσον αφορά την εφαρμοστέα νομοθεσία κατά την στιγμή που οι προσφεύγοντες και το Δημόσιο προσέφυγαν στο Εφετείο.

40. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Δικαστήριο κρίνει ότι το Δημόσιο έτυχε προνομιακής μεταχείρισης όσον αφορά την προθεσμία άσκησης της αίτησης για τον ορισμό οριστικής τιμής μονάς αποζημίωσης για την απαλλοτρίωση και οι προσφεύγοντες τοποθετήθηκαν σε καθαρά μειονεκτική θέση έναντι του Δημοσίου. Επομένως, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 της Σύμβασης.

41. Μετά την διαπίστωση της προηγούμενης παραγράφου, το Δικαστήριο θεωρεί ότι δεν χρειάζεται να αποφανθεί επί της αιτίας που αντλείται από το άρθρο 14 της Σύμβασης.

II. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΑΛΛΕΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΕΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΙΣ

42. Υπό το πρίσμα του άρθρου 6§1 της Σύμβασης, οι προσφεύγοντες παραπονούνται επίσης για το ότι το Εφετείο δεν έλαβε υπόψη αποδεικτικά στοιχεία που κατατέθηκαν προς επίρρωση των ισχυρισμών τους όσον αφορά την αξία του οικοπέδου τους, αλλά στηρίχτηκε σε προηγούμενες περιπτώσεις στις οποίες τα απαλλοτριούμενα οικόπεδα δεν μπορούσαν να συγκριθούν με το δικό τους.

43. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει εξ αρχής ότι ο ρόλος του δεν είναι να υποκαταστήσει με την δική του εκτίμηση των γεγονότων και των αποδείξεων την κρίση των εθνικών δικαστηρίων, τα οποία είναι καταρχήν αρμόδια να εκτιμήσουν τα στοιχεία που έχουν συλλέξει. Το έργο του Δικαστηρίου είναι να ερευνησει αν η επίδικη διαδικασία, αντιμετωπιζόμενη ως σύνολο, συμπεριλαμβανομένης της διεξαγωγής αποδείξεων, είχε δίκαιο χαρακτήρα (*Mantovanelli c. France*, 18 Μαρτίου 1997, §34, *Recueil des arrêts et décisions* 1997-II, και *G.B. c. France*, no44069/98, §59, CEDH 2001-X). Στην υπό κρίση περίπτωση, το Δικαστήριο δεν εντοπίζει καμμία ένδειξη αυθαιρεσίας στην διεξαγωγή της διαδικασίας, που σεβάστηκε απολύτως τα δικαιώματα των προσφευγόντων.

No 7605

44. Συμπερασματικά, το Δικαστήριο κρίνει ότι, εξεταζόμενη στο σύνολό της η επίδικη διαδικασία έχει δίκαιο χαρακτήρα, υπό την έννοια του άρθρου 6 §1 της Σύμβασης.

45. Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η αίτηση πρέπει να απορριφθεί ως προδήλως αβάσιμη, σύμφωνα με το άρθρο 35 §§3 και 4 της Σύμβασης.

46. Οι προσφεύγοντες επικαλούνται το άρθρο 1 του Πρώτου Πρωτοκόλλου και παραπονούνται ότι η προνομιακή μεταχείριση του Δημοσίου όσον αφορά τις προθεσμίες άσκησης αίτησης καθορισμού της οριστικής τιμής μονάδας αποζημίωσης για απαλλοτρίωση προσέβαλε το δικαίωμά τους στον σεβασμό της περιουσίας τους. Αναφέρουν ότι αν το Εφετείο είχε κηρύξει εκπρόθεσμη την αίτηση του Δημοσίου, η αποζημίωση που ορίστηκε προσωρινά θα είχε γίνει οριστική έναντι του Δημοσίου.

47. Το Δικαστήριο κρίνει ότι, υπό το πρίσμα του άρθρου 1 του Πρώτου Πρωτοκόλλου, η αιτίαση φαίνεται εκ πρώτης όψεως να εγείρει πρόβλημα ανάλογο με αυτό που εξέτασε το Δικαστήριο στην υπόθεση *Ζουμπολίδη κατά Ελλάδας* (αρ.2), αρ. 36963/06, 25 Ιουνίου 2009. Στην υπόθεση αυτή είχε τεθεί το θέμα της προνομιακής μεταχείρισης του Δημοσίου όσον αφορά τον καθορισμό των προθεσμιών παραγραφής και όσον αφορά το σημείο εκκίνησης για τον υπολογισμό των τόκων υπερημερίας σε μια υπόθεση στην οποία το Δημόσιο αντιδικούσε, ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων, με έναν από τους υπαλλήλους του ο οποίος απασχολούνταν με σύμβαση εργασίας. Το Δικαστήριο διαπίστωσε προσβολή του δικαίωματος σεβασμού της περιουσίας στον τομέα των ειδικών διατάξεων που χορηγούν στο Δημόσιο προνόμια σε θέματα προθεσμίας παραγραφής.

48. Εντούτοις, το Δικαστήριο κρίνει ότι πρέπει να γίνει διάκριση ανάμεσα στην παρούσα υπόθεση και την υπόθεση *Ζουμπολίδης*. Πράγματι, λαμβάνοντας υπόψη την ιδιαιτερότητα της διαδικασίας για τον καθορισμό αποζημίωσης απαλλοτρίωσης, δύσκολα μπορεί να υποστηριχθεί ότι οι προσφεύγοντες διέθεταν «περιουσία» υπό την έννοια του άρθρου 1 του Πρώτου Πρωτοκόλλου. Αυτό που καθορίστηκε την εποχή που το Εφετείο εφάρμοσε το προνόμιο του Δημοσίου ως προς την προθεσμία, ήταν η προσωρινή τιμή μονάδας μιας αποζημίωσης και όχι το οριστικό ποσό αυτής. Από τη στιγμή που ένα από τα μέρη (το Δημόσιο ή ο ιδιώτης που υφίσταται την απαλλοτρίωση) ζητά τον καθορισμό της οριστικής τιμής μονάδας, το Εφετείο είναι ελεύθερο να εκτιμήσει τα αποδεικτικά στοιχεία

No 7605

και να ορίσει οριστική τιμή ανώτερη, αλλά και κατώτερη, από την προσωρινή τιμή, κι αυτό αντίθετα απ'ό,τι υποστηρίζουν οι προσφεύγοντες.

49. Επομένως προκύπτει ότι το μέρος αυτό της προσφυγής πρέπει να απορριφθεί ως προδήλως αβάσιμο, κατ'εφαρμογή του άρθρου 35 §§3 και 4 της Σύμβασης.

III. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

50. Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης,

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της, και αν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλόμενου Μέρους δεν επιτρέπει παρά μόνο ατελή εξάλειψη των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί, εφόσον είναι αναγκαίο, στον παθόντα δίκαιη ικανοποίηση.»

A. Ζημία

51. Οι προσφεύγοντες ζητούν 839.788,32 € για την υλική ζημία την οποία υπέστησαν και που αντιστοιχεί στην διαφορά μεταξύ της αποζημίωσης που τους χορηγήθηκε και αυτή που θα είχαν εισπράξει και που αντικατοπτρίζει την πραγματική αξία της περιουσίας τους.

52. Η Κυβέρνηση θεωρεί ότι οι προσφεύγοντες δεν έχουν δικαίωμα σε καμμία υλική ζημία, αφού δεν είναι δυνατόν να αμφισβητήσει το Δικαστήριο το δεδικασμένο που ισχύει στην ελληνική έννομη τάξη όσον αφορά τον καθορισμό της αποζημίωσης.

53. Το Δικαστήριο δεν αντιλαμβάνεται την ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου ανάμεσα στην διαπιστωθείσα παραβίαση και την επικαλούμενη υλική ζημία και επομένως απορρίπτει την αίτηση.

B. Έξοδα και δαπάνη

54. Καθώς οι προσφεύγοντες δεν παρουσιάζουν αξιώσεις σχετικές με τα έξοδα και την δικαστική τους δαπάνη, το Δικαστήριο κρίνει ότι δεν πρέπει να τους επιδικάσει κανένα ποσό για τον λόγο αυτό.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,

No 7605

1. *Κηρύσσει* την αίτηση παραδεκτή όσον αφορά την αιτίαση που αντλείται από το άρθρο 6 §1 (δικαίωμα πρόσβασης σε Δικαστήριο) σε συνδυασμό με το άρθρο 14 της Σύμβασης, και *απαράδεκτη* για τα περαιτέρω
2. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 §1 της Σύμβασης
3. *Αποφαίνεται* ότι δεν υποχρεούται να αποφανθεί επί της αιτίασης που αντλείται από το άρθρο 14 της Σύμβασης

Συντάχθηκε στα γαλλικά και στην συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 28 Οκτωβρίου 2010, κατ'εφαρμογή του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του Κανονισμού.

Søren Nielsen

Γραμματέας

Nina Vajic

Πρόεδρος

Ακριβής μετάφραση από το συνημμένο έγγραφο

Η μεταφράστρια

Μαρία Καραμπάτσα